

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут

Козич І.В.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (АНГЛ.МОВОЮ)

методичні вказівки для самостійної роботи

*(для студентів денної форми навчання,
ОП “Міжнародне та європейське право”)*

Івано-Франківськ, 2022

ББК 67.9(4Укр)
К59

Затверджено на засіданні кафедри політики в сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права (протокол № 2 від 31.08.2022 року)

Рецензенти:

Созанський Тарас Іванович

проректор Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
доктор юридичних наук, доцент кафедри політики в сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Медицький Ігор Богданович

К59 Кримінальне право (англ. мовою). Загальна частина. Методичні вказівки для самостійної роботи (для студентів денної форми навчання). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022. 46 с.

Методичні вказівки розроблені для студентів ОПП “Міжнародне та європейське право” і призначені для самостійної роботи студентів 2-го курсу денної форми навчання з дисципліни «Кримінальне право (англ. мовою)».

У вказівках подана структура та зміст дисципліни, короткі анотації до тем навчальної дисципліни «Кримінальне право (англ. мовою)», перелік індивідуальних завдань, а також тестові завдання для самоконтролю та самоперевірки студентів.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ББК 67.9(4Укр)

© Козич І.В., 2022

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
ТЕМА 1. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА	6
ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ, МЕТОД, СИСТЕМА, ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА	6
ТЕМА 3. ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	8
ТЕМА 4. ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	12
ТЕМА 5. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	14
ТЕМА 6. СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	15
ТЕМА 7. ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	17
ТЕМА 8. ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	19
ТЕМА 9. СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	22
ТЕМА 10. СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	24
ТЕМА 11. СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	27
ТЕМА 12. СПІВУЧАСТЬ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	30
ТЕМА 13. МНОЖИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	33
ТЕМА 14. ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ	35
ТЕМА 15. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	38
ТЕМА 16. ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ. ТЕМА 17. ПОКАРАННЯ, ЙОГО МЕТА ТА СИСТЕМА.....	39
ТЕМА 18. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ	40
ТЕМА 19. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ.....	41
ТЕМА 20. ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ	42
ТЕМА 21. ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	43
ТЕМА 22. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	43

ПЕРЕДМОВА

Система фахової підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах періодично зазнає змін відповідно до соціально-економічних перетворень. Метою вищої освіти сьогодні є «підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство в навчанні, вихованні і науково-методичній роботі».

Підготовка фахівців у закладах вищої освіти забезпечується освітньо-професійними програмами, на основі яких розробляються навчальні плани. Навчальний план містить різні форми організації навчального процесу: аудиторні заняття - лекції, семінари, практичні або лабораторні заняття, контрольні заходи, а також позааудиторні заняття, до яких належить самостійна робота студентів. В існуючих навчальних планах ці форми навчання, як правило, подані в рівній пропорції: половина навчальних годин відводиться для роботи в аудиторії, друга половина - на самостійну. В той же час, в навчально-методичній літературі помітна тенденція до скорочення в навчальних планах аудиторних годин і збільшення годин, відведених на самостійну роботу.

Оскільки в плані підготовки на самостійне вивчення навчального матеріалу відводиться половина і більше половини загального обсягу навчальних годин, то ця значна частина навчального навантаження повинна мати чітку визначеність відносно свого змісту і організації.

Традиційно самостійна робота визначається як:

- «основний спосіб освоєння студентами навчального матеріалу без участі викладача, а також час, вільний від обов'язкових навчальних занять»;
- «форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, опановує вміннями і навиками, навчається планомірно і систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності».

Самостійна робота є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час, але її зміст визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбаченими для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники.

Для забезпечення належної самостійної роботи студентам також рекомендується відповідна наукова, спеціальна, хрестоматійна, періодична література.

Навчальний матеріал дисципліни для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який відпрацьовувався під час проведення навчальних занять.

Самостійна робота студента може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;

- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на семінарських заняттях та підготовка до практичних (лабораторних) занять;
- систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо.

До самостійної роботи можуть відноситися творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання:

- дослідження практичних ситуацій;
- підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його презентація;
- написання есе;
- складання і розв'язування задач;
- розробка моделей, явищ і процесів;
- анотація опрацьованої додаткової літератури;
- розробка і розв'язування тестових завдань;
- порівняльна характеристика вивчених явищ, процесів тощо;
- написання творів, газетних статей, складання віршів, розробка сценаріїв, літературні переклади;
- виконання в індивідуальному порядку завдань різного рівня складності;
- анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи;
- пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем;
- збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА

Завдання

Визначте місце кримінально-правової політики в системі політики в сфері боротьби зі злочинністю. Подумайте й опишіть, як вітчизняна кримінально-правова політика співвідноситься з кримінально-правовою політикою інших країн, кримінально-правовою політикою ЄС.

Література для реферування

1. Борисов В.І. Державна політика у сфері боротьби зі злочинністю та її напрямки // Проблеми законності. Проблеми боротьби зі злочинністю / 2009/100. с. 305-312.

2. Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація. Одеса: Вид-во Одеського юридичного інституту НУВС, 2004. - 132 с.

3. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Монографія. К.: АТІКА, 2005.

4. Фріс П. Л. Нарис історії кримінально-правової політики України. Монографія. К.: АТІКА, 2005.

5. Козич І.В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування. Івано-Франківськ, 2020. 311 с. 296 с. <http://hdl.handle.net/123456789/15925>.

ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ, МЕТОД, СИСТЕМА, ЗАВДАННЯ І ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Завдання з даної теми мають на меті закріплення знань про поняття кримінального права, його предмет і методи правового регулювання, його місця в системі інших юридичних наук. У зв'язку з цим студентам необхідно твердо засвоїти:

- підходи до розуміння словосполучення «кримінальне право»;
- види суспільних відносин, що входять до предмету регулювання кримінального права;
- методи кримінального права;
- завдання і функції кримінального права, його систему;
- принципи кримінального права України та інших країн.

Теми рефератів

1. «Співвідношення кримінального права, релігійних норм та звичаєвого права», «Методи науки кримінального права».

2. «Система кримінального права та система кримінального законодавства».

3. «Становлення кримінального права в Україні».

4. «Виникнення та розвиток кримінального права».

5. «Принципи міжнародного та європейського кримінального права».

Додаткові завдання

1. Знайдіть декілька норм Конституції, що стосуються кримінального права.
2. Проаналізуйте догматичний метод науки кримінального права.
3. Віднайдіть приклади реалізації дозвільного методу в КК України.
4. Випишіть критерії відмінностей принципів кримінального права України від міжнародних та європейських принципів.

Тести для самоконтролю

1. Що утворює зміст позитивного (об'єктивного) кримінального права?

1. галузь права яка регулює суспільні відносини в галузі державного управління боротьбою із злочинністю;
2. галузь права, як утворює сукупність правових норм, що визначають конкретні діяння в якості злочинів та передбачають відповідні види державно-правового примусу, що застосовуються до осіб, винних у їх вчиненні;
3. галузь права, яка регулює систему матеріальних і нематеріальних суспільних відносин, пов'язаних із вчиненням злочину;
4. сукупність правових норм, що визначають загальні принципи, умови та підстави кримінальної відповідальності, коло діянь, які визнаються злочинами, види та розміри покарання, які призначаються особам, визнаним винними у їх вчиненні, а також умови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності та покарання;
5. галузь права, яка об'єднує правові норми, що визначають суспільну небезпеку діянь та їх кримінальну протиправність.

2. В чому полягає зміст кримінальних правовідносин?

1. наявності у сторін кримінально-правових правовідносин комплексу передбачених законом прав та обов'язків;
2. в праві органів правосуддя притягати до кримінальної відповідальності осіб, винних у порушенні кримінально-правових приписів, призначати їм покарання, яке є адекватним ступеню їх вини, а також обов'язку осіб, що порушили кримінальний закон, відповідати за вчинене, відбутися покарання та перенести інші негативні наслідки, пов'язані із застосуванням кримінального закону;
3. в обов'язку органів досудового розслідування та суду притягнути винного у порушення норм Особливої частини Кримінального кодексу України до кримінальної відповідальності та у обов'язку особи, визнаної винною у вчиненні відбутися призначене покарання та перенести інші негативні наслідки, викликані вчиненням нею злочину;
4. зміст кримінально-правових правовідносин визначається наявністю сторін, об'єктом та предметом правовідносин;
5. зміст правовідносин полягає в тому, що їх виконання забезпечується примусовою силою держави.

3. Що складає предмет кримінального права?

1. предметом кримінального права є регулювання процесу притягнення відповідальності за вчинення найбільш небезпечних діянь (злочинів);
2. предметом кримінального права є кримінальна відповідальність, яка обумовлюється фактом вчинення злочину;

3. предмет кримінального права становлять суспільні відносини, які виникають у зв'язку із вчиненням злочину, між особою, яка його вчинила та державою, в особі уповноважених на то органів;

4. предмет кримінального права становить Кримінальний кодекс України;

5. предмет кримінального права становить історія кримінального права, його джерела, чинне кримінальне законодавство та кримінальна політика України.

4. Вкажіть, що не входить у коло завдань, які стоять перед Кримінальним кодексом України.

1. правове забезпечення охорони прав людини і громадянина;

2. правове забезпечення охорони власності;

3. правове забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки;

4. правове забезпечення охорони безпеки виробництва;

5. правове забезпечення охорони довкілля;

6. правове забезпечення охорони Конституційного устрою України;

7. правове забезпечення охорони суспільних відносин в галузі відправлення правосуддя;

8. виховання громадян в дусі неухильного дотримання законності.

5. Методом кримінального права є:

1. притягнення до кримінальної відповідальності;

2. призначення винному покарання за вчинений злочин;

3. проведення досудового розслідування та судового слідства із здійсненням кримінально-правової кваліфікації діянь;

4. проведення судового розгляду кримінальної справи;

5. кримінально-правове визначення діяння в якості кримінально протиправного.

6. Як співвідносяться поняття “кримінальне право” і “кримінальне законодавство”?

1. ці поняття ідентичні;

2. поняття “кримінальне право” вуже поняття “кримінальне законодавство”;

3. поняття “кримінальне право” ширше поняття “кримінальне законодавство”;

4. ці поняття не можуть порівнюватися.

7. Визначить який з нижченаведених принципів не належить до галузевих принципів кримінального права:

1. принцип нормативного визнання кола злочинних діянь;

2. принцип відповідальності за власні діяння;

3. принцип сукупності відповідальності;

4. принцип безумовного дотримання кримінального закону;

5. принцип економії кримінальної репресії

ТЕМА 3. ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Заняття з даної теми має на меті закріплення знань про поняття кримінального закону, дії його в часі, в просторі та по колу осіб. В зв'язку з цим студентам необхідно твердо засвоїти:

поняття, основний зміст, структуру, тлумачення кримінального закону;

порядок його прийняття, набуття чинності, опублікування та припинення дії;
поняття зворотної сили кримінального закону;
територіальний принцип його дії та поширення його на певне коло осіб;
поняття місця та часу скоєння злочину;
дію кримінального закону відносно діянь, вчинених громадянами України, а також особами без громадянства, що постійно проживають в Україні, за її межами;
дію кримінального закону відносно діянь, вчинених іноземними громадянами і особами без громадянства, що не проживають постійно в Україні, за її межами;
підстави видачі осіб, що скоїли злочин.

Теми рефератів

1. «Міжнародні договори як частина кримінального законодавства України».
2. «Особливості встановлення часу вчинення злочину в триваючих і продовжуваних злочинах».
3. «Структура норм і статей Загальної та Особливої частини КК України».
4. «Видача злочинця».
5. «Політичний притулок».

Додаткові завдання

1. Знайдіть по декілька статей КК України, які містять просту, описову, бланкетну та відсылну диспозиції.
2. Знайдіть декілька статей КК України, які містять відносно визначену та альтернативну санкції.
3. Проведіть буквальне тлумачення ч. 3 ст.4 КК України.
4. Протлумачте ч.1 ст.1 КК України.
5. Проаналізуйте зміст ст. 7-10 КК України з позицій міжнародного та європейського права.

Тести для самоконтролю

1. Яке з наведених визначень кримінального закону є найбільш точним?

1. нормативний акт вищого представницького органу державної влади України або прийнятий внаслідок проведення референдуму, який визначає коло діянь, які внаслідок високого рівня суспільної небезпеки відносяться до категорії злочинів;
2. правовий акт, що приймається вищим органом державної влади України – Верховною Радою України, який визначає коло діянь, що визнаються злочинами та види та розміри покарання, що можуть бути призначені особам, які визнаються винними у їх вчиненні;
3. нормативний акт, який прийнято органом державної влади, що містить в собі кримінально-правові норми;
4. правовий акт вищого органу державної влади України, що містить в собі юридичні норми, які встановлюють загальні підстави та межі кримінальної відповідальності, визначають коло суспільно небезпечних діянь, що визнаються злочинними та встановлюють види та розміри покарання, які можуть бути застосовані до осіб, що будуть визнані у встановленому законом порядку винними у їх вчиненні, а

також регламентують підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.

2. Вкажіть характерні риси кримінального закону:

1. кримінальний закон – єдине джерело кримінального права;
2. кримінальний закон – єдиний вид нормативного акту, який встановлює злочинність та караність діяння;
3. кримінальний закон – єдиний вид нормативного акту, який встановлює судимість;
4. кримінальний закон – єдиний вид нормативного акту, який визначає можливість застосування до осіб, які його порушили, специфічного виду впливу – покарання;
5. кримінальний закон може застосовуватись виключно судом;
6. кримінальний закон викликає довготривалі наслідки до особи, яка визнана винною у його вчиненні;
7. кримінальний закон – приймається виключно вищим законодавчим органом України – Верховною Радою України.

3. Які види диспозицій вказані невірно?

1. проста;
2. складна;
3. описова;
4. розширена;
5. бланкетна;
6. посильна;
7. відсильна.

4. Вкажіть види санкцій які існують в чинному кримінальному законі:

1. абсолютно-невизначені;
2. абсолютно-визначені;
3. відносно-визначені;
4. альтернативні;
5. відсильні.

5. Вкажіть визначення кримінально-правової норми, яке є найбільш точним.

1. це загальнообов'язкове правило поведінки, яке визначає суспільно-небезпечне діяння, яке заборонено законом під страхом застосування кримінального покарання;
2. це загальнообов'язкове правило поведінки, яке визначає коло діянь, що є небезпечними для держави і суспільства і тягнуть застосування до осіб, які визнані судом винними у їх вчиненні, заходів кримінального покарання;
3. це визначене вищим органом державної влади України заборонене правило поведінки, яке тягне застосування до особи, яка визнана винною у його вчиненні, заходів кримінального покарання;
4. загальнообов'язкове правило поведінки, яке встановлено державою і є обов'язковим для виконання під страхом застосування кримінального покарання.

6. Яке кримінальне правопорушення вважається вчиненим на території України? (дайте найбільш повну відповідь).

1. той, який почато на території України;
2. той, який продовжено на території України;
3. той, який закінчено на території України;
4. той, який містить всі ознаки злочину, передбаченого відповідною нормою Особливої частини КК;
5. той, який розпочато, продовжено або закінчено на території України, а також, якщо хоча б один із співучасників злочину діяв на території України;
6. той, який виявлений на території України компетентними органами України.

7. Визначте час, який слід вважати часом вчинення кримінального правопорушення?

1. час вчинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальність дії або бездіяльності;
2. час настання передбачених законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечних наслідків;
3. час вчинення передбаченої законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечної дії або бездіяльності і настання передбачених тим самим законом суспільно небезпечних наслідків;
4. час звернення потерпілого в компетентні органи із заявою про вчинення злочину;
5. час, коли про факт вчинення злочину стало відомо компетентним органам.

8. Які правові наслідки тягне за собою засудження особи за вчинення кримінального правопорушення за межами України?

1. засудження особи за вчинення злочину за межами України не тягне за собою жодних наслідків при засудженні тої ж особи за новий злочин вчинений на території України;
2. враховуються виключно рецидив злочинів, не відбуте покарання або інші правові наслідки вироку суду іноземної держави при кваліфікації злочину, призначенні покарання, звільненні від кримінальної відповідальності або покарання.
3. вирок суду іноземної держави враховується в повному обсязі;
4. вирок суду іноземної держави може бути врахований, якщо громадянин України, іноземець або особа без громадянства були засуджені за злочин за межами України та знову вчинили злочин на території України. При цьому обов'язково враховуються рецидив злочинів, не відбуте покарання або інші правові наслідки вироку суду іноземної держави при кваліфікації злочину, призначенні покарання, звільненні від кримінальної відповідальності або покарання.

9. Який кримінальний закон має зворотну силу? (вказіть найповнішу відповідь).

1. який скасовує злочинність діяння;
2. який пом'якшує покарання;
3. який змінює кримінальний закон;
4. який зменшує строки покарання;
5. який скасовує злочинність діяння або пом'якшує кримінальну відповідальність.

10. Які принципи дії кримінального закону по колу осіб відсутні у чинному КК України.

1. територіальний;
2. національний;
3. міжнародний;
4. універсальний;
5. дипломатичного імунітету.

11. Визначте види тлумачення кримінального закону, які вказані невірно.

1. за суб'єктом;
2. за обсягом;
3. за предметом;
4. за способом;
5. за часом;
6. територіальний вид тлумачення.

ТЕМА 4. ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Завдання з даної теми дозволить більш глибоко розібратися в теоретичних питаннях, що стосуються поняття кримінального правопорушення, закріпити знання з цієї проблеми, отримані на лекціях і семінарах. Тому студентам слід детально опрацювати наступні положення:

поняття, соціальна суть і ознаки кримінального правопорушення;

поняття малозначного діяння;

відмінність кримінального правопорушення від адміністративних, цивільних, дисциплінарних та інших правопорушень;

класифікація кримінального правопорушення за різними критеріями та її кримінально-правове значення.

Теми рефератів

1. «Поняття кримінального правопорушення в інших країнах».
2. «Кримінальне правопорушення (кримінальний проступок): міф чи реальність».
3. «Історія становлення поняття кримінального правопорушення в Україні».
4. «Характер і ступінь суспільної небезпеки».

Додаткові завдання

1. Проведіть буквально тлумачення ч.1 ст. 11 КК України.
2. Встановіть відмінність подібних кримінальних правопорушень та адміністративних правопорушень (наприклад, крадіжка та дрібна крадіжка, та ін.).
3. Складіть класифікацію кримінального правопорушення за власним критерієм (критеріями).
4. Знайдіть в Особливій частині КК по декілька нетяжких, тяжких та особливо тяжких злочинів.
5. Віднайдіть поняття та класифікацію кримінальних правопорушень за законодавством інших країн.

Тести для самоконтролю

1. Який нормативний акт визначає поняття кримінального правопорушення.

1. Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 р., яка в цій частині імпантована в національне законодавство України;
2. Європейська Конвенція “Про захист прав людини та основних свобод” від 4 листопада 1950 р. (ст.7), яка в цій частині імпантована в національне законодавство України.
3. поняття злочину визначено Конституцією України та в повному обсязі введено в ст. 11 чинного КК України.
4. ст. 11 КК України;

2. Які ознаки визначають кримінальне правопорушення?

1. криміногенність діяння;
2. суспільна небезпека;
3. аморальність;
4. винність;
5. осудність;
6. кримінальна протиправність;
7. караність;
8. злочинне діяння;

3. Вкажіть фактори, які визначають суспільну небезпечність діяння.

1. характеристика об’єкту кримінального правопорушення;
2. характеристика об’єктивної сторони кримінального правопорушення;
3. характеристика факультативних ознак об’єктивної сторони кримінального правопорушення;
4. характеристика суб’єкту кримінального правопорушення;
5. характеристика основної ознаки суб’єктивної сторони кримінального правопорушення (вини);
6. характеристика факультативних ознак об’єктивної сторони кримінального правопорушення;
7. стадія вчинення кримінального правопорушення;

4. Визначте злочини за ступенем тяжкості, які не виділяє КК України.

1. малозначний злочин;
2. злочин невеликої тяжкості;
3. злочин середньої тяжкості;
4. тяжкий злочин;
5. кваліфікований злочин;
6. особливо тяжкий злочин;
7. особливо кваліфікований злочин.

5. Які кримінальні правопорушення за моментом закінчення визначає теорія кримінального права?

1. безнаслідкові злочини;
2. матеріальні злочини;
3. формальні злочини;

4. фізичні злочини;
5. моральні злочини;
6. укорочені злочини;
7. усічені злочини.

6. Вкажіть фактори, які визначають малозначність діяння.

1. відсутність суспільно небезпечних наслідків;
2. наявність винятково позитивної характеристики суб'єкту кримінального правопорушення;
3. відсутність ознак злочину;
4. протиправна поведінка потерпілого;
5. неможливість заподіяння і не заподіяння істотної шкоди об'єкту кримінально-правової охорони.

ТЕМА 5. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

У результаті вивчення цієї теми студенти повинні засвоїти наступні питання:

- Поняття та ознаки кримінальної відповідальності
- Кримінально-правові відносини
- Стадії кримінальної відповідальності
- Форми кримінальної відповідальності
- Підстава кримінальної відповідальності

Теми рефератів:

1. «Структура кримінально-правових відносин».
2. Кримінальна відповідальність за Карним кодексом Республіки Польща.

Додаткові завдання

1. Складіть схему стадій кримінальної відповідальності.
2. Чи можна ставити питання про уніфікацію кримінальної відповідальності у багатьох країнах?

Тести для самоконтролю

1. Вкажіть, в чому полягає зміст кримінальної відповідальності?

1. в обов'язку особи підкоритись позбавленням, які пов'язані із застосуванням запобіжних заходів;
2. в обов'язку особи підкоритись засудженню за вчинене діяння та понести покарання та інші обмеження, які з ним пов'язані;
3. в обов'язку особи понести покарання та обмеження, які з ним пов'язані;
4. в обов'язку особи з'являтися до органів досудового розслідування та до суду для дачі показів.

2. Визначте момент притягнення особи до кримінальної відповідальності.

1. момент вчинення кримінального правопорушення;
2. порушення кримінальної справи;
3. повідомлення особі про підозру;

5. початок розгляду справи в суді;
6. винесення обвинувального вироку;
7. вступ в силу обвинувального вироку;
8. початок реального відбування покарання.

3. Що є підставою кримінальної відповідальності?

1. винесення судом обвинувального вироку;
2. наявність вини особи у вчиненні кримінального правопорушення;
3. наявність в діянні, яке вчинено особою, складу кримінального правопорушення;
4. вступ в силу обвинувального вироку суду.

4. Вкажіть форми кримінальної відповідальності.

1. винесення обвинувального вироку із призначенням особі відповідного виду покарання;
2. із призначенням особі відповідного виду покарання із одночасним застосуванням звільнення від реального його відбування;
3. винесення обвинувального вироку без призначення покарання і звільнення від нього на підставі ст. 74 ч.4 КК у зв'язку із втратою особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, суспільної небезпеки або у зв'язку із зміною обстановки, що призвело до втрати діянням суспільно-небезпечного характеру;
4. звільнення від кримінальної відповідальності на підставі норм розділу IX Загальної частини КК;
5. звільнення від відбування покарання та його відбування на підставі норм розділу XII Загальної частини КК.

ТЕМА 6. СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

У результаті вивчення цієї теми студенти повинні засвоїти наступні питання:

Поняття та значення складу кримінального правопорушення

Структура складу кримінального правопорушення

Види складів кримінальних правопорушень

Кваліфікація кримінальних правопорушень

Теми рефератів

«Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення».

«Загальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень».

«Кримінальне правопорушення: поняття, ознаки, структура та види за кримінальним законодавством країн Балтії (Литви, Латвії, Естонії)».

Додаткові завдання

1. Знайдіть в Особливій частині декілька кримінальних правопорушень з матеріальним, формальним та усіченим складом.

2. Проведіть класифікацію складів кримінальних правопорушень за власним критерієм.

Тести для самоконтролю

1. Вкажіть визначення поняття “склад кримінального правопорушення”, яке є відповідним:

1. склад кримінального правопорушення являє собою сукупність кримінально-правових ознак, які визначають суспільно небезпечне протиправне винне діяння в якості кримінального правопорушення;

2. склад кримінального правопорушення являє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, які визначають суспільно небезпечне протиправне винне діяння в якості кримінального правопорушення;

3. склад кримінального правопорушення являє собою сукупність кримінально-правових ознак які характеризують відповідне суспільно небезпечне , протиправне винне діяння як кримінальне правопорушення;

4. склад кримінального правопорушення являє собою сукупність визначених кримінальним законом об'єктивних та суб'єктивних ознак, що характеризують відповідне суспільно небезпечне, протиправне діяння (дію або бездіяльність) як кримінальне правопорушення.

2. Як співвідносяться поняття “кримінальне правопорушення” та “склад кримінального правопорушення”?

1. ці поняття ідентичні;

2. поняття “кримінальне правопорушення” ширше ніж поняття “склад кримінального правопорушення”;

3. поняття “кримінальне правопорушення” розкриває кримінально-правовий, а “склад кримінального правопорушення - соціально-політичний зміст явища;

4. поняття “кримінальне правопорушення” є явищем, а поняття “склад кримінального правопорушення” – вченням про це явище;

5. поняття “кримінальне правопорушення” є правовою характеристикою явища, а поняття “склад кримінального правопорушення” його характеристикою з точки зору теорії кримінального права.

3. Що не належить до функцій складу кримінального правопорушення?

1. забезпечення єдності боротьби із злочинністю;

2. забезпечення ефективності боротьби із злочинністю;

3. забезпечення інтенсивності боротьби із злочинністю;

4. забезпечення дотримання законності в процесі здійснення боротьби із злочинністю;

5. забезпечення розвитку кримінального законодавства.

4. Що таке “кваліфікація кримінального правопорушення”?

1. визначення ознак конкретного діяння, як кримінально протиправного на підставі встановлення відповідності його ознакам, визначеним конкретною нормою Особливої частини КК та закріплення цього у встановленій кримінально-процесуальним законом формі;

2. встановлення тотожності ознак конкретного діяння ознакам, визначеним нормою Особливої частини КК та закріплення цього у визначеній кримінально-процесуальним законом формі;

3. визначення відповідності конкретного кримінально протиправного діяння його ознакам, передбаченим нормою Особливої частини КК та закріплення цього у встановленій кримінально-процесуальним законом формі;

4. кримінально-правова оцінка вчиненого діяння на підставі встановлення тотожності його ознак з ознаками відповідного складу кримінального правопорушення, визначеного відповідною нормою Особливої частини КК та правове закріплення цього у встановленій законом формі.

ТЕМА 7. ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Об'єкт кримінальне правопорушення - обов'язковий елемент складу будь-якого кримінальне правопорушення. Мета завдань полягає в закріпленні студентами теоретичних знань з наступних питань:

поняття і кримінально-правове значення об'єкта кримінального правопорушення;

види об'єктів кримінального правопорушення (класифікація «по вертикалі» і «по горизонталі»);

багатооб'єктні кримінальні правопорушення (кримінальні правопорушення з основним та додатковим чи (і) факультативним об'єктами);

предмет кримінального правопорушення, його види та співвідношення з об'єктом кримінального правопорушення.

Теми рефератів

1. «Співвідношення об'єкта і предмета кримінального правопорушення».

2. «Види предметів кримінального правопорушення».

3. «Відмінність предмета кримінального правопорушення від знарядь і засобів його вчинення».

4. «Історичний аспект становлення поняття об'єкта та предмета кримінального правопорушення».

5. Родові об'єкти кримінальних правопорушень за кримінальним законодавством ФРН.

Додаткові завдання

1. Знайдіть в Особливій частині декілька різних родових об'єктів.

2. Порівняйте безпосередній основний та безпосередній додатковий об'єкти.

3. Знайдіть в Особливій частині КК декілька двооб'єктних кримінальних правопорушень.

4. Наведіть приклад кримінального правопорушення з факультативним (неосновним, необов'язковим) безпосереднім об'єктом.

5. Знайдіть в Особливій частині КК декілька кримінальних правопорушень, у яких визначений предмет.

Тести для самоконтролю

1. Що утворює об'єкт кримінального правопорушення у кримінальному праві?

1. те, на що посягає особа;
2. суспільні відносини, які прийняті під охорону кримінальним законом;
3. сукупність суспільних відносин, які регулюються і охороняються нормами кримінального права;
4. сукупність визначених кримінальним законом суспільних відносин, які відіграють особливу роль в життєдіяльності держави;
5. сукупність суспільних відносин благ та інтересів, які охороняються кримінальним законом і яким, внаслідок вчинення злочину спричиняється або може бути спричинена шкода;
6. сукупність суспільних відносин благ та інтересів, яким у процесі вчинення кримінального правопорушення спричиняється шкода і які, внаслідок свого особливого значення, охороняються кримінальним законом.

2. Визначить механізм спричинення шкоди об'єкту кримінального правопорушення.

1. шляхом виключення його із сукупності суспільних відносин;
2. шляхом невиконання правових приписів;
3. шляхом дії на предмет, відносно якого виникло суспільне відношення, який становить зміст блага або інтересу;
4. шляхом дії на предмет відносно якого виникло суспільне відношення, чинники, які визначають благо або інтерес.

3. Яке з визначень родового об'єкта кримінального правопорушення є вірним?

1. група однорідних суспільних відносин благ та інтересів, які прийняті під охорону Кримінальним законом і яким внаслідок вчинення кримінального правопорушення спричиняється або може бути спричинена шкода;
2. група тотожних суспільних відносин благ та інтересів, які прийняті під охорону кримінальним законом і яким внаслідок вчинення кримінального правопорушення спричиняється або може бути спричинена шкода;
3. група схожих за суспільно-політичним значенням суспільних відносин благ та інтересів, які прийняті під охорону кримінальним законом і яким внаслідок вчинення кримінального правопорушення спричиняється або може бути спричинена шкода;
4. група об'єднаних за ознакою правового значення суспільних відносин благ та інтересів, які прийняті під охорону кримінальним законом і яким внаслідок вчинення кримінального правопорушення спричиняється або може бути спричинена шкода.

4. Яка структура об'єкта кримінального правопорушення по вертикалі прийнята КК України?

1. двохланкова;
2. трьохланкова;
3. чотирьохланкова;
4. п'ятиланкова.

5. Які вид об'єктів по горизонталі вказані невірно?

1. основний безпосередній об'єкт;
2. додатковий безпосередній об'єкт;
3. усічений безпосередній об'єкт;
4. кваліфікований безпосередній об'єкт;
5. привілейований безпосередній об'єкт;
6. факультативний безпосередній об'єкт.

6. Що являє собою предмет кримінального правопорушення?

1. предмети зовнішнього світу через які (шляхом дії на які) вчиняється посягання на об'єкт кримінального правопорушення;
2. об'єкти зовнішнього світу через які (шляхом дії на які) вчиняється посягання на об'єкт кримінального правопорушення;
3. матеріальні блага зовнішнього світу через які (шляхом дії на які) вчиняється посягання на об'єкт кримінального правопорушення;
4. матеріальні і нематеріальні блага зовнішнього світу через які (шляхом дії на які) вчиняється посягання на об'єкт кримінального правопорушення;
5. все через що (шляхом дії на що) вчиняється посягання на об'єкт кримінального правопорушення.

ТЕМА 8. ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Опанування даної теми необхідне для вивчення наступних проблем:

поняття суспільно-небезпечного і протиправного діяння (дії і бездіяльності);

суспільно-небезпечні наслідки кримінального правопорушення та їх види; кримінальні правопорушення з матеріальними, формальними і усіченими складами;

причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і наслідками;

прямий та опосередкований причинний зв'язок;

факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення (спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення) та їх значення для кваліфікації.

Теми рефератів

1. «Дія і бездіяльність та їх особливості».
2. «Теорії причинного зв'язку».
3. «Моральна шкода при вчиненні кримінального правопорушення».
4. «Знаряддя та засоби як факультативні елементи об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення».
5. «Ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення за кримінальним законодавством Французької Республіки».

Додаткові завдання

1. Віднайдіть в Особливій частині КК по декілька кримінальних правопорушень, які вчиняються шляхом дії чи бездіяльності.
2. Наведіть свою класифікацію суспільно небезпечних наслідків.
3. Приведіть декілька прикладів, при яких факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення впливають на кваліфікацію.

Тести для самоконтролю

1. Вкажіть відповідне визначення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення:

1. об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону кримінального правопорушення і характеризують суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, стан, обстановку, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;

2. об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону кримінального правопорушення і характеризують суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також вину, місце, час, стан, обстановку, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;

3. об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону кримінального правопорушення і характеризують суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, стан, предмет, обстановку, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;

4. об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону кримінального правопорушення і характеризують суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, стан, обстановку, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;

5. об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону кримінального правопорушення і характеризують суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність), його суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, стан, обстановку, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення та особу винного ;

6. об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак, які визначають зовнішню сторону кримінального правопорушення і характеризують: об'єкт кримінального правопорушення та суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність) яке на нього посягає, його суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, який обумовив настання останніх, а також місце, час, стан, обстановку, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення.

2. Що належить до основних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?

1. діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечний наслідок, причинний зв'язок та вина особи;
2. діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечний наслідок та причинний зв'язок;
3. діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечний наслідок, причинний зв'язок, місце, час, стан, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;
4. діяння (дія або бездіяльність).

3. Яки види дії за конструкцією виділяє теорія кримінального права?

1. одинична;
2. складна;
3. комплексна;
4. складова;
5. об'єднана.

4. Визначіть умови кримінальної відповідальності за кримінально протиправну бездіяльність.

1. коли на особу покладено обов'язок діяти відповідним чином;
2. коли в наслідок бездіяльності настали визначені кримінальним законом суспільно небезпечні наслідки;
3. коли на особу покладено обов'язок діяти та настали визначені кримінальним законом суспільно небезпечні наслідки;
4. коли внаслідок невчинення особою дій, які вона була зобов'язана вчиняти суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом, поставлені під загрозу спричинення шкоди або їм спричинена шкода;
5. всі відповіді правильні.

5. Які ознаки об'єктивної сторони належать до факультативних?

1. місце, час, стан, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;
2. суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок, місце, час, стан, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення;
3. суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок;
4. суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок, місце, час, стан, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення, мотив та мета кримінального правопорушення;
5. суспільно небезпечні діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечний наслідок, причинний зв'язок, місце, час, стан, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення.

6. Які види суспільно небезпечних наслідків виділяються теорією кримінального права?

1. матеріальні;
2. нематеріальні;
3. основні;

4. додаткові;
5. факультативні;
6. виділяються всі вказані види.

7. Які види причинного зв'язку виділяються теорією кримінального права?

1. обов'язковий прямий причинний зв'язок;
2. обов'язковий опосередкований причинний зв'язок;
3. обов'язковий факультативний причинний зв'язок;
4. необхідний причинний зв'язок при наявності особливих умов на боку винного;
5. необхідний причинний зв'язок при наявності особливих умов на боку потерпілого;
6. необхідний причинний зв'язок при співучасті, коли дії співучасників знаходяться у прямому причинному зв'язку із кримінальним правопорушенням, яке було вчинено винним;
7. необхідний причинний зв'язок при стадіях кримінального правопорушення.

ТЕМА 9. СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Вивчення цієї теми покликане допомогти студентам засвоїти теоретичні аспекти вчення про суб'єкта кримінального правопорушення. Для правильного розуміння положень теми необхідно звернути увагу на наступні питання:

- поняття і ознаки суб'єкта кримінального правопорушення;
- співвідношення понять «суб'єкт кримінального правопорушення» і «особа злочинця»;
- вік, з якого настає кримінальна відповідальність і його встановлення;
- осудність як обов'язкова умова кримінальної відповідальності;
- неосудність та її критерії;
- обмежена осудність;
- вплив стану сп'яніння на кримінальну відповідальність;
- кримінально-правові заходи впливу на осіб, у яких після скоєння злочину наступив психічний розлад, що робить неможливим призначення або виконання покарання;
- спеціальний суб'єкт злочину;
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, що вчиняються спеціальними суб'єктами.

Теми рефератів

1. «Кримінальна відповідальність юридичних осіб: досвід європейських держав».
2. «Вік кримінальної відповідальності: знизити, підвищити, залишити без змін».
3. «Відповідальність осіб з неспівпадаючими фізіологічними та розумовими показниками: відстаючих у розвитку чи акселератів».
4. «Діяльність по доведенню особи до стану сп'яніння з метою вчинення нею злочину: проблеми криміналізації».
5. «Наркотичні засоби та одурманюючі речовини».

Додаткові завдання

1. Складіть розширену таблицю медичного критерію неосудності.
2. Віднайдіть у Особливій частині КК України декілька кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом.
3. Проаналізуйте на прикладі статей Особливої частини КК України тезу про необхідність введення у КК України терміну «спеціальний предмет кримінального правопорушення» чи «спеціальний потерпілий від кримінального правопорушення».

Тести для самоконтролю

1. Яке визначення суб'єкта кримінального правопорушення відповідає нормативному?

1. суб'єктом кримінального правопорушення є фізична або юридична особа, яка відповідає вимогам, визначеним ст. 18 КК України;
2. суб'єктом кримінального правопорушення визнається фізична особа, яка вчинила передбачене Особливою частиною КК України суспільно небезпечне, винне діяння;
3. суб'єктом кримінального правопорушення визнається фізична осудна особа, яка винно вчинила передбачене Особливою частиною КК України діяння;
4. суб'єктом кримінального правопорушення визнається фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до КК України настає кримінальна відповідальність, що підтверджено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили;
5. суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність.

2. Визначіть види суб'єктів кримінального правопорушення:

1. загальний;
2. основний;
3. додатковий;
4. факультативний;
5. спеціальний;
6. складовий;
7. простий.

3. Вкажіть ознаки суб'єкту кримінального правопорушення:

1. наявність постійного місцепроживання (розташування, реєстрації);
2. наявність документів, які підтверджують статус особи (паспорт, статут, реєстраційні документи);
3. вік;
4. громадянство України, реєстрація в якості резидента;
5. осудність;
6. відсутність психічних захворювань, що виключає неосудність.

4. Яке з наведених визначень найповніше визначає зміст осудності?

1. осудність - це здатність особи, яка вчинила кримінальне правопорушення давати звіт своїй поведінці;

2. осудність - це здатність особи під час вчинення кримінального правопорушення усвідомлювати свої дії (бездіяльність);

3. осудність - це здатність особи усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та керувати ними;

4. осудність - це здатність особи під час вчинення кримінального правопорушення усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та керувати ними;

5. осудність – це здатність особи відповідно до стану свого здоров'я під час вчинення кримінального правопорушення усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та керувати ними.

5. Які критерії визначають неосудність?

1. психологічний критерій ;
2. віковий критерій;
3. медичний критерій;
4. юридичний критерій;
5. правовий критерій;
6. фізіологічний критерій;
7. психологічний критерій.

6. Що таке обмежена осудність?

1. обмежена осудність являє собою психопатологічний стан, при якому особа не здатна повною усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та керувати ними;

2. обмежена осудність являє собою психологопатологічний стан, при якому особа не здатна повною усвідомлювати свої дії (бездіяльність та керувати ними);

3. обмежена осудність являє собою юридичну класифікацію психічного захворювання, яка визначає неможливість призначення особі, яка вчинила злочин, максимального покарання передбаченого санкцією відповідної норми Особливої частини КК України;

4. обмежена осудність являє собою різновид неосудності.

7. Які характеристики визначають спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення?

1. соціально-політичні;
2. соціально-демографічні;
3. соціологічні (службове становище, професійна діяльність, взаємовідносини з потерпілим);
4. цивільно-правові;
5. кримінально-правові;
6. всі характеристики визначані вірно;
7. всі характеристики визначені помилково.

ТЕМА 10. СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Приступаючи до вивчення питань з цієї теми, слід заздалегідь проаналізувати відповідні норми кримінального законодавства і роз'яснення

Пленуму Верховного Суду України, що стосуються поняття суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, її ознак, особливостей кваліфікації кримінальних правопорушень залежно від форм вини, мотивів і мети:

При вивченні теми необхідно з'ясувати зміст ряду теоретичних питань:

поняття вини, її зміст і форми;

умисел і його види (прямий і непрямий);

інтелектуальний і вольовий моменти умислу;

раптовий умисел і заздалегідь обдуманий умисел;

невизначений (неконкретизований) і альтернативний умисел;

необережність і її види (кримінально протиправна самовпевненість і кримінально протиправна недбалість);

відмінність кримінально протиправної самовпевненості від непрямого умислу;

відмінність кримінально протиправної недбалості від невинного спричинення шкоди (казусу, випадку);

відповідальність за кримінальні правопорушення з подвійною формою вини;

невинне спричинення шкоди;

мотив і мета кримінального правопорушення як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;

сильне душевне хвилювання (афект) і його вплив на кримінальну відповідальність;

юридична і фактична помилки, їх вплив на вину і кримінальну відповідальність.

Теми рефератів

1. «Особливості кримінальної відповідальності при визначеному та невизначеному умислі».

2. «Порівняльна характеристика видів вини».

3. «Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення за кримінальним законодавством Чеської Республіки».

4. «Відповідальність при подвійній формі вини».

5. «Види помилок у кримінальному праві та їх вплив на кваліфікацію».

Додаткові завдання

1. Наведіть декілька прикладів складів кримінальних правопорушень, які відрізняються за формою вини.

2. Віднайдіть в Особливій частині КК склади кримінальних правопорушень, які передбачають змішану форму вини.

3. Проведіть власну класифікацію мотивів вчинення кримінального правопорушення.

Тести для самоконтролю

1. Яке поняття є більш широким?

1. суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення;
2. вина.

2. Вкажіть поняття вини, яке відповідає нормативно визначеному.

1. вина це антисуспільний стан особи, який констатовано обвинувальним вироком суду, який набрав законної сили;
2. вина це психічне прагнення особи до суспільно небезпечного наслідку;
3. вина це психічне ставлення особи до вчиненого діяння;
4. вина це психологічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК України та її наслідків виражене у формі умислу або необережності;
5. вина це психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК України та її наслідків виражене у формі умислу або необережності;
6. вина це здатність особи усвідомлювати суспільно небезпечний характер власної поведінки у формі умислу та необережності та керувати нею.

3. Чим визначається ступінь вини?

1. характеристикою психологічної сфери винного;
2. характеристикою вольової сфери винного;
3. характеристикою мотиваційної сфери винного;
4. характеристикою емоційної сфери винного;
5. всі відповіді правильні;
6. всі відповіді неправильні.

4. Визначіть ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення:

1. суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність);
2. психологічний стан;
3. вина;
4. афект;
5. мотив;
6. мета;
7. емоційний стан;
8. осудність.

5. Визначіть форми вини:

1. прямий умисел;
2. непрямий умисел;
3. кримінально протиправна самовпевненість;
4. кримінально протиправна недбалість;
5. всі відповіді вірні;
6. всі відповіді невірні.

6. Чим характеризується інтелектуальний момент умислу?

1. усвідомленням суспільно небезпечного характеру власної поведінки;
2. усвідомленням можливості настання суспільно небезпечних наслідків;
3. бажанням настання суспільно небезпечних наслідків;
4. всі відповіді правильні.

7. Які існують види умислу в залежності від характеру змісту?

1. прямий;
2. непрямий;
3. визначений;
4. альтернативний;
5. невизначений;
6. раптовий;
7. заздалегідь обдуманий;
8. евентуальний.

8. Чим характеризується інтелектуальна сфера кримінально протиправної самовпевненості?

1. усвідомленням суспільно небезпечного характеру власної поведінки;
2. усвідомленням можливості настання суспільно небезпечних наслідків;
3. легковажним розрахунком на недопущення суспільно небезпечних наслідків;
4. небажанням настання суспільно небезпечних наслідків.

9. Що належить до факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?

1. афект;
2. емоційний стан;
3. відчуття;
4. мета;
5. настрій;
6. мотив;
7. пристрасть.

10. Вкажіть основні види юридичної помилки.

1. помилка в кримінальній протиправності діяння;
2. помилка в об'єкті суспільно небезпечного посягання;
3. помилка в кримінально-правовій кваліфікації суспільно небезпечного діяння;
4. помилка в предметі суспільно небезпечного посягання;
5. помилка в розвитку причинного зв'язку;
6. помилка в покаранні.

ТЕМА 11. СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Рекомендовані задачі дозволяють більш глибоко засвоїти питання, що входять до цієї теми. Для успішного засвоєння теми необхідно попередньо опрацювати наступні питання:

- поняття і види стадій скоєння умисного злочину;
- поняття закінченого злочину;
- незакінчений злочин (попередня злочинна діяльність);
- відмінність виявлення умислу на скоєння злочину від готування до злочину;
- відповідальність за готування до злочину;
- відповідальність за замах на злочин;
- види замаху (закінчений і незакінчений; непридатний замах);

відмінність замаху на злочин від готування до злочину і закінченого злочину;
особливості призначення покарання за незакінчений злочин;
добровільна відмова від злочину;
діяльне каяття і його відмінність від добровільної відмови.

Теми рефератів

1. «Підстава кримінальної відповідальності за готування до кримінального правопорушення і замах на кримінальне правопорушення».
2. «Непридатний замах».
3. «Поняття закінченого кримінального правопорушення».
4. «Форми готування».
5. «Особливості закінченого і незакінченого замаху».
6. «Стадії вчинення кримінального правопорушення за кримінальним законодавством Королівства Швеція».
7. «Ознаки добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця».

Додаткові завдання

1. Намалюйте схему розвитку умисного кримінального правопорушення в часі та позначте на ній всі стадії такого правопорушення.
2. Проаналізуйте момент закінчення кримінальних правопорушень з матеріальним складом.
3. Наведіть приклади усічених складів кримінальних правопорушень.

Тести для самоконтролю

1. Які стадії вчинення кримінального правопорушення визначені чинним кримінальним законом?

1. виявлення умислу;
2. готування до кримінального правопорушення;
3. формальний склад кримінального правопорушення;
4. замах на кримінальне правопорушення;
5. матеріальний склад кримінального правопорушення;
6. закінчене кримінальне правопорушення;
7. усічений склад кримінального правопорушення.

2. Що слід розуміти під виявленням умислу?

1. вчинення особою діяння, яке об'єктивно свідчить про намір вчинити кримінальне правопорушення;
2. вчинення особою діянь, які викликають у потерпілого їх об'єктивну оцінку як намір вчинення кримінального правопорушення;
3. виконання винним діяння, яке містить характеристики частки об'єктивної сторони складу конкретного кримінального правопорушення;
4. вираз вербально, письмово або іншим чином наміру вчинити кримінальне правопорушення;
5. всі відповіді правильні.

3. Які дії утворюють готування до кримінального правопорушення згідно положень ч. 1 ст. 14 КК України?

1. підшукування засобів чи знарядь;
2. пристосування засобів чи знарядь;
3. підшукування співучасників;
4. змова про вчинення кримінального правопорушення;
5. усунення перешкод, які заважають вчиненню кримінального правопорушення;
6. штучне створення алібі;
7. придбання зброї;
8. придбання автотранспорту;
9. планування кримінального правопорушення.

4. Вкажіть види готування до кримінального правопорушення, які виділяє чинний КК України?

1. закінчене готування;
2. незакінчене готування;
3. невдале готування;
4. всі відповіді вірні;
5. всі відповіді невірні.

5. Чи можливе готування до необережних кримінальних правопорушень?

1. так;
2. ні;
3. можливе виключно у кримінальних правопорушеннях, які вчиняються із кримінально протиправною самовпевненістю.

6. Що відрізняє готування від замаху на кримінальне правопорушення?

1. ступінь реалізації кримінально протиправного наміру;
2. наявність в діянні, яке визначає замах, ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
3. вчинення замаху на кримінальне правопорушення виключно з прямим умислом;
4. наявність в характеристиці замаху на кримінальне правопорушення суспільно небезпечного наслідку.

7. Які види замаху на кримінальне правопорушення виділяє ст. 15 КК?

1. закінчений замах;
2. незакінчений замах;
3. непридатний замах;
4. всі відповіді правильні.

8. Які види закінченого кримінального правопорушення виділяє теорія кримінального права?

1. матеріальні кримінальні правопорушення;
2. формальні кримінальні правопорушення;
3. скорочені кримінальні правопорушення;
4. обмежені кримінальні правопорушення;
5. усічені кримінальні правопорушення.

9. За готування до яких кримінальних правопорушень передбачена кримінальна відповідальність?

1. за готування до кримінальних проступків;
2. за готування до будь-яких кримінальних правопорушень;
3. за готування до вчинення тяжких злочинів;
4. за готування до вчинення особливо тяжких злочинів.

ТЕМА 12. СПІВУЧАСТЬ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

При опрацюванні даної теми слід вивчити наступні питання:
поняття співучасті у вчиненні кримінального правопорушення;
об'єктивні і суб'єктивні ознаки співучасті;
форми співучасті;
види співучасників: виконавець, організатор, підбурювач, пособник;
підстави і межі кримінальної відповідальності співучасників;
ексцес виконавця;
співучасть у вчиненні кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом;
відповідальність за невдалу співучасть;
особливості добровільної відмови співучасників;
поняття причетності до кримінального правопорушення, її відмінність від співучасті.

Теми рефератів

1. «Співучасть у вчиненні кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом».
2. «Форми співучасті та види співучасників за кримінальним законодавством Італійської Республіки».
3. «Причетність до кримінального правопорушення».
4. «Причетність до кримінального правопорушення та її форми за кримінальним законодавством Республіки Польщі».
5. «Кількісний і якісний ексцес виконавця».

Додаткові завдання

1. Намалюйте схему форм співучасті.
2. Відобразіть схематично ваше власне розуміння організованої групи і злочинної організації.
3. Наведіть декілька прикладів із життя (із побачених вами фільмів, прочитаних книг тощо), у яких можна виявити ту чи іншу форму співучасті у вчиненні кримінального правопорушення.

Тести для самоконтролю

1. Яке визначення співучасті у кримінальному правопорушенні відповідає нормативному?

1. співучастю у кримінальному правопорушенні є умисна спільна участь двох і більше осіб у вчиненні кримінального правопорушення;

2. співучастю у кримінальному правопорушенні є спільна участь двох і більше осіб у вчиненні умисного кримінального правопорушення;

3. співучастю у кримінальному правопорушенні є спільна участь двох і більше суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення;

4. співучастю у кримінальному правопорушенні є умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні кримінального правопорушення;

5. співучастю у кримінальному правопорушенні є спільна умисна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні діяння, передбаченого Особливою частиною КК України.

2. Чи можлива співучасть у кримінальних правопорушеннях, коли один (деякі) із співучасників діє умисно, а інший (інші) необережно?

1. можлива;

2. неможлива;

3. можлива лише у випадках, коли умисна кримінально протиправна діяльність приєднується до необережної в процесі вчинення останньої.

3. Що утворює об'єктивну ознаку співучасті у кримінальному правопорушенні?

1. участь у вчиненні кримінального правопорушення декількох осіб;

2. досягнення спільними зусиллями єдиного суспільно небезпечного наслідку;

3. наявність єдиного причинного зв'язку між діями кожного із співучасників і досягнутим суспільно небезпечним наслідком;

4. узгодженість дій співучасників;

5. участь у кримінальному правопорушенні декількох суб'єктів кримінального правопорушення.

4. Які види співучасників виділяються ст. 27 КК України?

1. організатор;

2. замовник;

3. підмовник;

4. підбурювач;

5. виконавець;

6. співвиконавець;

7. пособник;

8. підсобник.

5. Які діяння визначають організатора кримінального правопорушення?

1. організація кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень);

2. керівництво підготовкою чи вчиненням кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень);

3. створення особою злочинної групи або злочинної організації;

4. керівництво діяльністю злочинної групи або злочинної організації;

5. забезпечення фінансування діяльності злочинної групи або злочинної організації;

6. приховування діяльності злочинної групи або злочинної організації;

7. всі відповіді правильні.

6. За якими ознаками здійснюється диференціація співучасті на форми?

1. спосіб об'єднання співучасників;

2. розподіл між ними ролей;

3. стійкість суб'єктивних зв'язків між співучасниками;

4. всі відповіді правильні.

7. Які форми співучасті виділяються за суб'єктивною ознакою?

1. співвинність;

2. співучасть без попередньої домовленості;

3. співучасть з попередньою домовленістю;

4. банда;

5. злочинна організація в місцях позбавлення волі;

6. антидержавна організація;

7. злочинна організація;

8. мафія.

8. Що таке ексцес виконавця?

1. вчинення виконавцем суспільно небезпечного діяння, яке не охоплювалось умислом інших співучасників;

2. невчинення виконавцем суспільно небезпечного діяння, яке було обумовлено співучасниками кримінального правопорушення.

9. Які характеристики приймаються до уваги при призначенні покарання співучасникам кримінального правопорушення у відповідності із чинним КК України?

3. характер участі кожного із співучасників у вчиненні кримінального правопорушення;

4. попередня кримінально протиправна діяльність;

5. ступінь антисоціальності особи;

6. ступінь участі у вчиненні кримінального правопорушення;

7. ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення;

8. форма співучасті у кримінальному правопорушенні.

10. Вкажіть види причетності до кримінального правопорушення.

1. не обіцяне заздалегідь переховування особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

2. недонесення про підготовлене або вчинене кримінальне правопорушення;

3. потурання кримінально протиправній діяльності;

4. співвиконавство у кримінальному правопорушенні;

5. вчинення дій, які визначаються як попередня кримінально протиправна діяльність.

ТЕМА 13. МНОЖИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

При вивченні даної теми, перш за все, слід звернути увагу на чітку аргументацію наявності (відсутності) множинності кримінальних правопорушень, спираючись на розуміння її ознак. Зокрема, потрібно гранично чітко, стисло вказати на відмінність одиночного кримінального правопорушення та множинності кримінальних правопорушень, знати форми (види) множинності (повторність, сукупність, рецидив) кримінальних правопорушень.

Особливу увагу при цьому слід звернути на кримінально-правове значення множинності кримінальних правопорушень.

Теми рефератів

1. «Продовжуване, складене та триваюче кримінальне правопорушення».
2. «Повторність однорідних та тотожних кримінальних правопорушень».
3. «Ідеальна та реальна сукупність».

Додаткові завдання

1. Наведіть декілька прикладів продовжуваного кримінального правопорушення.
2. Розмежуйте реальну та ідеальну сукупність кримінальних правопорушень.
3. Проведіть класифікацію рецидиву кримінальних правопорушень.

Тести для самоконтролю

1. Які види одиночних ускладнених кримінальних правопорушень виділяє теорія кримінального права?

1. пролонговані;
2. продовжені;
3. прості;
4. триваючі;
5. довготриваючі;
6. кримінальні правопорушення, що кваліфікуються за наслідками;
7. кримінальні правопорушення, що кваліфікуються за діями;
8. складові;
9. багатоскладові.

2. Вкажіть ознаки, що визначають множинність кримінальних правопорушень:

1. вчинення особою двох чи більше кримінально-караних діянь;
2. вчинення кримінально-каранного діяння після вчинення протягом року двох адміністративних деліктів;
3. кожне з діянь повинно імстити ознаки самостійного складу кримінального правопорушення;
4. суб'єктивна сторона вчинених кримінальних правопорушень може визначатись як умисною так і необережною формами вини;
5. вчинені кримінальні правопорушення повинні відноситись до категорії умисних;

6. множинність кримінальних правопорушень утворюють виключно кримінальні правопорушення, за які особа притягалась до кримінальної відповідальності;

7. множинність кримінальних правопорушень утворюють як умисні кримінальні правопорушення, за які особа ще не притягалась до кримінальної відповідальності, так і вчинення нового кримінального правопорушення особою, яка має судимість за раніше вчинений умисне кримінальне правопорушення;

8. кожне з вчинених діянь повинно тягнути настання кримінально-правових наслідків;

9. настання кримінально-правових наслідків не є обов'язковим для визначення множинності кримінальних правопорушень.

3. Яку кількість діянь утворює повторність кримінальних правопорушень?

1. два суспільно небезпечних діяння, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК України;

2. три суспільно небезпечних діяння передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК України;

3. чотири суспільно небезпечних діяння передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК України;

4. п'ять суспільно небезпечних діянь передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК України;

5. будь-яка кількість (більше двох) суспільно небезпечних діянь передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК України;

6. вчинення двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями КК у випадках спеціально передбачених Особливою частиною КК;

7. всі відповіді правильні.

4. Вкажіть види повторності тотожних кримінальних правопорушень:

1. неодноразовість;

2. неоднократність;

3. багатократність;

4. систематичність;

5. системність;

6. кримінально протиправний промисел;

7. рецидив.

5. Визначіть характеристики сукупності кримінальних правопорушень:

1. діяння, яке вчинене особою містить в собі склади декількох (двох або більше) різних за своєю кримінально-правовою характеристикою складів кримінальних правопорушень;

2. діяння, яке вчинене особою містить в собі склади декількох (двох і більше) різних за своєю кримінально-правовою характеристикою складів кримінальних правопорушень, які об'єднані приналежністю до одного родового об'єкту посягання;

3. ці склади кримінальних правопорушень передбачені різними статтями Особливої частини КК України;

4. ці склади кримінальних правопорушень можуть бути передбачені як різними, так і однією статтею Особливої частини КК України;

5. за жоден з цих кримінальних правопорушень особа не притягалась до кримінальної відповідальності;

б. питання про притягнення до кримінальної відповідальності не є визначальним для сукупності кримінальних правопорушень.

6. Які види рецидиву кримінальних правопорушень виділяє теорія кримінального права?

1. загальний рецидив кримінальних правопорушень;
2. родовий рецидив кримінальних правопорушень;
3. спеціальний рецидив кримінальних правопорушень;
4. особливо небезпечний рецидив кримінальних правопорушень;
5. пенітенціарний рецидив кримінальних правопорушень;
6. рецидив нетяжких злочинів;
7. рецидив тяжких та особливо тяжких злочинів.

ТЕМА 14. ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ

Вивчення даної теми вимагає опрацювання спеціальної юридичної літератури, кримінального законодавства, матеріалів судової практики, які стосуються застосування норм про обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння. При цьому необхідно звернути особливу увагу на:

- умови правомірності необхідної оборони;
- уявна оборона, її кримінально-правове значення;
- перевищення меж необхідної оборони;
- умови правомірності спричинення шкоди при затриманні особи, що скоїла злочин;
- крайня необхідність і умови її правомірності;
- кримінально-правові наслідки перевищення меж крайньої необхідності;
- фізичний або психічний примус і його кримінально-правове значення;
- виправданий ризик і умови його правомірності;
- виконання наказу або розпорядження;
- виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Теми рефератів

1. «Кримінально-правова сутність обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння».
2. «Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння за кримінальним законодавством окремих європейських держав».
3. «Евтаназія – кримінальне правопорушення чи милосердя?».
4. «Евтаназія як прояв гуманності до особи за законодавством окремих зарубіжних держав».
5. «Провокація оборони».

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте умови правомірності необхідної оборони.
2. Встановіть відмінність необхідної оборони та крайньої необхідності.

3. Порівняйте нанесення шкоди злочинцеві при його затриманні простими громадянами і працівниками правоохоронних органів.

4. Встановіть умови виправданого ризику.

Тести для самоконтролю

1. Вкажіть обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння, які передбачені чинним КК України:

1. необхідна оборона; затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; виконання наказу або розпорядження; діяння, пов'язане з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації; виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України;

2. необхідна оборона; уявна оборона; затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; виконання наказу або розпорядження; діяння, пов'язане з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації; виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України;

3. необхідна оборона; затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; малозначність діяння; виконання наказу або розпорядження; діяння, пов'язане з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації;

4. необхідна оборона; затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; виконання наказу або розпорядження; діяння, пов'язане з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації; виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України;

5. необхідна оборона; затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; виконання наказу або розпорядження; виконання професійних функцій; діяння, пов'язане з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації; виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України;

6. необхідна оборона; затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; виконання наказу або розпорядження; діяння, пов'язане з ризиком; здійснення власного права; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації; виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

2. Визначіть умови, які характеризують умови правомірності необхідної оборони, які пов'язані із нападом:

1. напад повинен бути суспільно небезпечний, наявний, дійсний;
2. напад не має перевищувати меж необхідної оборони, повинен бути наявним та дійсним;
3. напад повинен посягати на суспільні відносини, які охороняються нормами права, бути наявним, дійсним.

3. При яких умовах захист при необхідній обороні визнається правомірним?

1. захист визнається правомірним при його здійсненні відносно охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави;
2. захист визнається правомірним якщо він спрямований проти нападу на інтересів держави та особи, які прийняті під охорону кримінальним законом;
3. захист визнається правомірним при умові спричинення шкоди нападаючому, а не третій особі;
4. захист визнається правомірним при умові спричинення шкоди яка відповідає характеру та ступеню суспільної небезпеки нападу;
5. захист не може перевищувати меж необхідної оборони.

4. В якій ситуації здійснення необхідної оборони допустимо застосування зброї або інших засобів чи предметів?

1. в будь-якій ситуації реалізації права на необхідну оборону;
2. при здійсненні оборони від незаконного проникнення в житло чи інше приміщення;
3. при захисті від нападу озброєної особи;
4. при захисті від нападу групи осіб;
5. при захисті від нападу групи озброєних осіб;
6. при явній перевазі в силі та засобах на стороні нападаючого.

5. Вкажіть умови правомірності спричинення шкоди при затриманні особи, яка вчинила кримінальне правопорушення:

1. в ситуації, коли спричинення шкоди є єдиним методом затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
2. при затриманні особи, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин;
3. з метою доставки особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у відповідні органи влади;
4. при відсутності перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
5. затримання допускається безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення.

6. Визначіть умови правомірності крайньої необхідності:

1. небезпека повинна бути наявною;
2. небезпека повинна бути реальною;
3. небезпека повинна загрожувати суспільним відносинам, які прийняті під охорону кримінальним законом;
4. шкода, яка заподіюється при крайній необхідності повинна бути рівною або меншою ніж та, яка відвернута;

5. шкода, яка заподіюється при крайній необхідності повинна бути меншою ніж та, яка відвернута;

6. шкода повинна бути спричинена третій особі.

7. При яких характеристиках примусу, дії що вчинені під безпосереднім його впливом, визнаються такими що виключають кримінальну протиправність діяння?

1. примус повинен бути суспільно небезпечним;
2. примус повинен бути реальним;
3. примус повинен бути дійсним;
4. примус повинен бути непереборним;
5. примус повинен загрожувати життю та здоров'ю особи.

8. При яких умовах наказ визнається законним?

1. наказ був виданий відповідною особою, уповноваженою на його видання;
2. наказ повинен бути виданим у встановленій формі;
3. наказ повинен бути виданий у межах повноважень наданих вказаній посадовій особі;
4. наказ не повинен суперечити нормам права й обмежувати або порушувати конституційні права та свободи громадян;
5. наказ повинен бути адресований відповідному суб'єкту.

ТЕМА 15. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Вивчення даної теми покликане не тільки закріпити теоретичні знання, отримані в ході лекцій, але і виробити навички застосування норм про звільнення від кримінальної відповідальності. Для цього необхідно перед вирішенням завдань вивчити наступні питання:

поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності;

підстави і порядок звільнення від кримінальної відповідальності;

звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям;

звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим;

звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки;

звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки;

звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Теми рефератів

1. «Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством Республіки Польща».

2. «Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством Чеської Республіки».

3. «Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством Французької Республіки».

4. «Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством країн Балтії (Литви, Латвії та Естонії)».

5. «Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством Королівства Швеції».

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям за чинним КК України.

2. Проаналізуйте умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим за чинним КК України.

3. Проаналізуйте умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки за чинним КК України.

4. Проаналізуйте умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки за чинним КК України.

Практичні завдання

1. Випишіть строки давності, із закінченням яких особа звільняється від кримінальної відповідальності.

2. Дайте визначення поняттю «звільнення від кримінальної відповідальності».

ТЕМА 16. ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ. ТЕМА 17. ПОКАРАННЯ, ЙОГО МЕТА ТА СИСТЕМА

Теми рефератів

1. «Поняття, мета та система покарань за кримінальним законодавством Республіки Польща».

2. «Поняття, мета та система покарань за кримінальним законодавством Чеської Республіки».

3. «Поняття, мета та система покарань за кримінальним законодавством Французької Республіки».

4. «Поняття, мета та система покарань за кримінальним законодавством країн Балтії (Литви, Латвії та Естонії)».

5. «Поняття, мета та система покарань за кримінальним законодавством Королівства Швеції».

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте систему покарань, яка регламентувалася КК 1960 року та співставте її з системою покарань, передбачену чинним КК України.

2. Проаналізуйте покарання, які передбачені у проєкті КК України.

Практичні завдання

1. Випишіть критерії класифікації покарань.

2. Дайте визначення поняттям «покарання», «система покарань».

3. Напишіть власні бачення щодо доцільності удосконалення системи покарань, передбаченої ст. 51 КК України.

ТЕМА 18. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

При вивченні даної теми особливу увагу слід зосередити на наступних питаннях:

- загальні начала призначення покарання;
- обставини, пом'якшуючі і обтяжуючі покарання;
- особливості призначення покарання за наявності пом'якшуючих обставин;
- призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено за даній злочин;
- призначення покарання за сукупністю злочинів;
- призначення покарання за сукупністю вироків;
- порядок визначення строків покарань при складанні покарань;
- обчислення строків покарання

Теми рефератів

1. «Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення, а також кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті».
2. «Призначення покарання при рецидиві кримінальних правопорушень».
3. «Інститут призначення покарання за кримінальним законодавством окремих європейських держав».

Тести для самоконтролю

1. Визначіть загальні засади призначення покарання:

1. принцип конституційності;
2. принцип економії репресії;
3. відповідність межах санкції статті Особливої частини КК, яка передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення;
4. принцип гуманізму;
5. відповідність положенням Загальної частини КК;
6. принцип законності;
7. принцип рівності громадян перед законом і судом;
8. врахування ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особи винного та обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання.

2. Вкажіть обставини, які обтяжують покарання:

1. вчинення кримінального правопорушення особою неодноразово;
2. вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою (частина друга або третя статті 28);
3. вчинення кримінального правопорушення із особливою зухвалістю;
4. вчинення кримінального правопорушення у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку;
5. особливо тяжкі наслідки, завдані злочином;
6. вчинення кримінального правопорушення з використанням малолітнього або особи, що страждає психічним захворюванням чи недоумством;
7. вчинення кримінального правопорушення щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності;

8. вчинення кримінального правопорушення щодо особи, яка перебуває в матеріальній, службовій чи іншій залежності від винного;
9. вчинення кримінального правопорушення з використанням неповнолітнього;
10. вчинення кримінального правопорушення з особливою жорстокістю;
11. вчинення кримінального правопорушення з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій;
12. вчинення кримінального правопорушення загальнонебезпечним способом;
13. вчинення кримінального правопорушення особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів.

3. В яких випадках суд може призначити більш м'яке покарання, ніж передбачено законом?

1. при наявності декількох обставин, що пом'якшують покарання;
2. при істотному зниженні ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення;
3. при визнанні можливості вчинення цього з підстав характеристики особи винного;
4. при наявності всіх вказаних обставин;
5. в будь-якому випадку, коли суд прийде до висновку, що ступінь суспільної небезпеки вчиненого кримінального правопорушення та особи винного суттєво нижчі ніж це передбачено диспозицією норми Особливої частини КК, яка встановлює відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення.

4. Вкажіть методи призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень:

1. повне складання покарань, призначених судом за кожне кримінальне правопорушення окремо;
2. часткове складання покарань, призначених за кожне кримінальне правопорушення окремо;
3. поглинання більш суворим покаранням менш суворого покарання;
4. часткового поглинання більш суворим покаранням менш суворого.

5. Які методи призначення покарання за сукупністю вироків передбачені КК України?

1. повного приєднання до покарання призначеного за новим вироком, невідбутої частини покарання за попереднім вироком;
2. часткового приєднання до покарання призначеного за новим вироком, невідбутої частини покарання за попереднім вироком;
3. повного складання призначених покарань;
4. часткового складання призначених покарань.

ТЕМА 19. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ

Вивчення даної теми покликане не тільки закріпити теоретичні знання, отримані в ході лекцій, але і виробити навички застосування норм про звільнення

від покарання та його відбування. Для цього необхідно перед вирішенням завдань вивчити наступні питання:

- поняття, види і підстави звільнення від покарання;
- підстави і умови умовно-дострокового звільнення від покарання;
- заміна невідбутої частини покарання більш м'яким;
- підстави і види звільнення від покарання у зв'язку з хворобою;
- звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності обвинувального вироку;
- строки давності, їх припинення.

Теми рефератів

1. «Співвідношення звільнення від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання і його відбування».
2. «Інститут звільнення від покарання та його відбування за кримінальним законодавством Республіки Польща».
3. «Інститут звільнення від покарання та його відбування за кримінальним законодавством Королівства Швеції».
4. «Інститут звільнення від покарання та його відбування за кримінальним законодавством Чеської Республіки».
5. «Інститут звільнення від покарання та його відбування за кримінальним законодавством Французької Республіки».
6. «Інститут звільнення від покарання та його відбування за кримінальним законодавством ФРН».
7. «Інститут звільнення від покарання та його відбування за кримінальним законодавством країн Балтії (Литви, Латвії, Естонії)».

Практичні завдання

1. Складіть практичну ситуацію, в якій має місце звільнення особи від відбування покарання з випробуванням.
2. Випишіть критерії відмінностей між «звільненням від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років» та «звільненням від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років».

ТЕМА 20. ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте чинне законодавство про застосування амністії та помилування.
2. Проаналізуйте поняття та кримінально-правове значення судимості за кримінальним законодавством окремих європейських держав.

Теми рефератів

1. «Примусові заходи медичного характеру: поняття, мета, види за кримінальним законодавством Республіки Польща».

1. «Спеціальна конфіскація за кримінальним законодавством країн Балтії (Литви, Латвії, Естонії)».

Практичні завдання

1. Випишіть критерії відмінностей між «примусовими заходами медичного характеру» та «примусовим лікуванням».

2. Випишіть критерії відмінностей між «спеціальною конфіскацією» та «конфіскацією майна».

3. Проаналізуйте письмово загально-правове та кримінально-правове значення судимості за чинним законодавством України.

ТЕМА 21. ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Теми рефератів

1. «Особливості кримінальної відповідальності юридичних осіб окремих європейських держав».

2. «Особливості кримінальної відповідальності юридичних осіб за положеннями проекту КК України».

ТЕМА 22. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Теми рефератів

1. «Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх за кримінальним законодавством окремих європейських держав».

2. «Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх за положеннями проекту КК України».

Тести для самоконтролю

1. Вкажіть види звільнення від кримінальної відповідальності, які можуть бути застосовані щодо неповнолітніх:

1. у зв'язку з дійовим каяттям;
2. у зв'язку з примиренням винного з потерпілим;
3. у зв'язку з передачею особи на поруки;
4. у зв'язку із зміною обстановки;
5. у зв'язку із закінченням строків давності;
6. у зв'язку із застосуванням примусових заходів виховного характеру;
7. всі відповіді відповідні.

2. Які види покарання можуть застосовуватись щодо неповнолітніх?

1. штраф;
2. громадські роботи;
3. виправні роботи;

4. конфіскація майна;
5. арешт;
6. обмеження волі;
7. позбавлення волі на певний строк.

3. Які примусові заходи виховного характеру передбачені КК України?

1. застереження;
2. покладення на неповнолітнього обов'язку попросити вибачення у потерпілого;
3. обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього;
4. накладення на неповнолітнього обов'язку продовжити навчання або влаштуватись на роботу;
5. передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх заміняють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання;
6. закріплення за неповнолітнім громадського вихователя;
7. покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків;
8. направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років;
9. арешт неповнолітнього на строк до двох місяців.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Smith J. C. Criminal Law / J. C. Smith, V. Hogan. L., 1996. S. 1036.
2. Бантишев О. Ф., Романюк Б. В. Корупційні злочини як можливе готування до вчинення інших кримінальних правопорушень. Юридичний вісник. Повітряне і комічне право. 2018. № 1. С. 150-157.
3. Батиргареева В. С. Питання боротьби з рецидивною злочинністю у матеріалах Конгресів ООН щодо запобігання злочинності та поводження з правопорушниками. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 23-31.
4. Баулін Ю. В., Тацій В. Я. Завдання вітчизняної кримінально-правової науки в умовах реформування кримінального законодавства України. Право України. 2020. № 2. С. 17-30.
5. Борисов В. І. Склад злочину та місце потерпілого в його структурі. Право України. 2020. № 2. С. 138-150.
6. Борисов В.І. Державна політика у сфері боротьби зі злочинністю та її напрямки // Проблеми законності. Проблеми боротьби зі злочинністю / 2009/100. с. 305-312.
7. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія / В. М. Бурдін. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 780 с.
8. Бурма І. Г., Пузанов О. М. Щодо проблематики виконання покарання у виді штрафу. Журнал східноєвропейського права. 2021. № 87. С. 58-63.
9. Грищук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб : порівн.-прав. дослідж. : монографія / В. К. Грищук, О. Ф. Пасека. Л. : ЛДУВС, 2013. 248 с.
10. Грищук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження / В. К. Грищук, О. Ф. Пасека. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 248 с.
11. Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз) : монографія. Х. : Одиссей, 2013. 376 с.
12. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року.
13. Зінченко І. О. Види множинності злочинів: кримінально-правовий зміст і співвідношення : наук. нарис. Х. : Юрайт, 2012. 64 с.
14. Козич І. В. Становлення інформаційно-комунікаційної функції кримінально-правової політики. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2019. Вип. 51. С. 127-136.
15. Козич І.В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування. Івано-Франківськ, 2020. 311 с. 296 с. <http://hdl.handle.net/123456789/15925>.

16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року.
17. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР.
18. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
19. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / підготовлено колективом авторів; за заг. ред. В. Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.
20. Кримінальне право України. Частина 1 : конспект лекцій: навчально-методичний посібник для здобувачів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П. Чернівці, 2022. 182 с.
21. Кримінальний кодекс України від 28 грудня 1960 року № 2001-05.
22. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III.
23. Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація. Одеса: Вид-во Одеського юридичного інституту НУВС, 2004. 132 с.
24. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
25. Палюх Л.М. Примусові заходи виховного характеру: теорія і практика застосування : навчальний посібник. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 214 с.
26. Созанський Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів : монографія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 239 с.
27. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.
28. Тихий В.П. Питання застосування норм Кримінального кодексу України щодо стадій злочину. Законодавство України: науково-практичні коментарі. 2002. № 1. С. 70–75.
29. Триньова Я. О. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх : навчальний посібник. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2014. 92 с.
30. Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину : монографія. Харків : СПД Вапнярчук Н. М., 2007. 264 с.
31. Устрицька Н.І. Кваліфікація повторності злочинів : монографія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 216 с.
32. Фріс П. Л. Кримінально-правова ідеологія і кримінально-правова політика. Право України. 2020. № 2. С. 52-66.
33. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Монографія. К.: АТІКА, 2005.
34. Фріс П. Л. Нарис історії кримінально-правової політики України. Монографія. К.: АТІКА, 2005.
35. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав: навч. посіб. Київ : ВД «Дакор», 2013. 168 с.

36. Ященко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру.
Харків : НікаНова, 2014. 387 с.